

Yttrande över Sametingets förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken. Ku2020/01895/

Inledning

SSR är en politiskt obunden intresseorganisation för renskötseln och samiska näringslivs- och samhällsfrågor. Organisationens syfte är att tillvarata och främja de svenska samernas ekonomiska, sociala, rättsliga, administrativa och kulturella intressen med särskild hänsyn till renskötseln och dess binäringars fortbestånd och sunda utveckling. SSR är ett demokratiskt organ och representerar samer anslutna till 44 samebyar och 16 sameföreningar.

SSR lämnar härmed följande remissvar på Förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken

Övergripande synpunkter

Sámiid Riikkasearvi (SSR) delar Sametingets förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken. Samtliga fem samiska språk är klassificerade som hotade.

SSR delar Sametingets uppfattning om att brådskande och effektiva åtgärder krävs för att stoppa språkbytesprocessen. Handlingsprogrammet ger en översikt för vad som krävs för att stoppa den pågående språkbytesprocessen. SSR delar Sametingets uppfattning att det behövs en revitalisering och utveckling av de samiska språken i enlighet med det samiska folkets rätt. Handlingsprogrammets syfte är att ta ett samlat grepp för de samiska språkens överlevnad och vända den negativa språkutvecklingen. SSR delar Sametingets samtliga förslag till åtgärder för att stärka de samiska språken.

Giron Sámi Teahter (GST) är en samisk teater som enligt stadgarna ska vårda och främja de samiska språken och det samiska kulturarvet. GST stödjer Sametingets handlingsprogram och menar att det är viktigt att den negativa språkutvecklingen vänds.

Åtgärd 2.1

SSR stödjer Sametingets förslag att fler språkcentra inrättas på fler orter i Sápmi. Ett umesamiskt språkcentrum bör med fördel ligga inom det umesamiska språkområdet och det pitesamiska språkcentrat bör ligga inom det pitesamiska språkområdet.

3. En fungerade utbildningskedja.

SSR delar Umeå universitets uppfattning om att det är viktigt att det skapas en ”*fungerande utbildningskedja*” som ska vara tydlig och obruten för de som har samiska som modersmål. Det ska också var möjligt för de personer (både unga och vuxna) som inte haft samiska som modersmål på flera ställen i denna kedja att få lära sig sitt hjärtesspråk- ”*vaimogiella*” (saN)- samiska.

SSR delar Umeå universitets synpunkt att det långsiktiga målet bör vara att möjligheterna att utveckla sitt samiska språk ska finnas oberoende av bostadsort, ålder och hur långt man kommit i sina samiska språkstudier. SSR tillstyrker liksom Umeå universitet att de nationella minoritetsspråken ska vara ett eget ämne i grundskolan och gymnasiet och ge meritpoäng enligt samma regler som för moderna språk samt att utbudet av samiska inom förskolan ska även finnas i kommuner utanför de samiska förvaltningsområdena.

Åtgärd: Införa stipendier för studier i samiska.

SSR stödjer förslaget om att det borde finnas ett finansiellt stöd för utbildning i nationella minoritetsspråk samt att det borde finnas ett ekonomiskt stöd så att fler samisktalande som får behörighet för forskarutbildning. Det finns personer som har äldre lärarexamen och vill börja forska, men har inte ekonomisk möjlighet att finansiera sin forskarutbildning.

Sid 55: Åtgärd: Införa samiska som ämne i yrkesförberedande nationella gymnasie-programmen vård-och omsorgsprogrammet samt barn-och fritidsprogrammet och ta fram nödvändiga ämnesplaner.

SSR stödjer Sameskolstyrelsens förslag att kompetensförsörjningen avseende personal i de samiska språken behöver stärkas inom flera olika områden till följd av den stärkta lagstiftningen i fråga om förskola och äldreomsorg på samiska.

Sid 76. SSR styrker förslaget att Sametinget ska ges ansvaret ska ha huvudansvaret för samiskt kulturarv i Sverige.

SSR stödjer också förslaget att ge Sametinget i uppgift att samla in, bevara, vetenskapligt bearbeta samt sprida kunskap och material om de samiska språken samt samiska dialekter, folkminnen, folkmusik och namn i Sverige.

Sid 85. SSR stödjer förslaget att SR, SVT, UR bör ges i uppdrag att gemensamt utarbeta en plan för att skapa en samisk enhet inom public service.

Sid 87. SSR stödjer förslaget att det behövs åtgärder för att stärka och utveckla det gränsöverskridande samarbetet mellan de skandinaviska länderna i frågor som rör de samiska språkvarieteterna. En samlad och gemensam insats på nationell nivå bör vidtas för att initiera denna process.

sid. 88. SSR stödjer förslaget att stärka de samiska språken status bland allmänheten genom attitydförändrande insatser.

SSR har efter att Högsta Domstolen meddelade domen i det s.k. Girjasmålet noterat att hat och hot mot samer har ökat. SSR får många samtal och mail från medlemmar som utsätts för verbala påhopp och vittnesmål om att renar tjuvskjuts och plågas. Det är en oroande utveckling som måste stävjas, menar SSR och delar Sametingets uppfattning att det är statens ansvar att motverka negativa attityder och kränkningar som riktar sig mot samer, renskötarnas egendom d v s renar och mot samerna som folk. En del i arbetet är att vidta åtgärder för att stärka samiskans status hos allmänheten genom attitydförändrande insatser.

Sid. 89. SSR delar Sametingets förslag att införa språk som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagstiftningen.

SSR delar Sametingets förslag att uppmuntra förvaltningsmyndigheter att vid rekrytering och lönesättning ange kunskaper i samiska som krav eller merit, på motsvarande sätt som andra specialkunskaper. I åtgärden bör goda exempel lyftas fram och förvaltningskommuners möjligheter att kompetensutveckla personal betonas.

Ubmeje/Umeå 19 mars 2021

Sámiid Riikkasearvi

Jenny Wik-Karlsson
verksamhetschef